

ЛЕЩ XX СТОЛІТТЯ

Проект Віктора Шендеровича

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ББК 85.16
УДК 82-84(2Лес)+77.04

Л53 **Лец, Станіслав**
Лец, XX століття. Проект Віктора Шендеровича. — К. Лаурус,
2018. — 432 с. іл.

ISBN 978-617-7313-25-9

За підтримки **Дмитра Зіміна та Олександра Бровка**

Автор проекту
Віктор Шендерович

Куратор українського видання
Поліна Лаврова

Художнє оформлення
Андрій Бондаренко

Більше редактори
**Ольга Ананурова,
Валерій Мілосердов,
Дмитро Сергєєв**

Перекладач
Андрій Павлишин

Книжка видана
за фінансової підтримки
компанії **Піраміда**

Проект Віктора Шендеровича «ЛЕЦ. XX століття» — колекційне видання, присвячене творчості знаменитого польського сатирика Станіслава Ежи Леца. До афоризмів, які давно стали класичними, підбрані співзвучні їм роботи класиків фотографічного мистецтва: Анрі Картьє-Брессона, Роберта і Корнелія Капа, Себастьяна Салгаду, Антанаса Сукуса, Мірка Г'ю, Аркадія Шейхота, Дмитра Бальгерманца, Євгена Хиддса, Віктора Маруціанка та багатьох інших.

ISBN 978-617-7313-25-9

- © Шендерович В. А., ідея та укладення альбому, переклад, ісл.
- © Лец С. С. (статоксми), афоризми.
- © Роселенко П. М., стилістика, переклад.
- © Бондаренко А. П., мистецьке оформлення.
- © Павлишин А. С., переклад.
- © Видавництво «Лаурус».

Історія цієї книжки

Перш ніж стати проектом, цей альбом багато років був моєю мрією. Одного чудового дня на самому початку «нульових» (а може, це було ще в минулому столітті?) я раптом подумав, що любі мені з кінця лит афоризми Станіслава Ежи Леца не просто хороши, а наче спеціально написані про те чи інше злободенне питання.

Що прудка думка, утімана насмішуватим польським гоним і записана ним на серветці — пестоліття тому, у варшавській кав'ярні «Літаратка» на Замковому майдані, — як луг із водою, раптом починає бурхливо хвилюватися з новинами цілком інших часів...

«Чи може мисленик, якого з'їли людояжери, вважати свою місію виконаною?» Цей афоризм і снітлина академіка Сахарова, який ще готує з'їзду радянських народів, — вони ж народжені одне для одного! Колекціонування таких «замічених збігів» стало моєю розвагою. Я почав записувати пари «зімкнати», які зринали в голові: афоризм — подія, афоризм — ім'я...

Відтак рахунок цих пар пішов на десятки.

Лец виявився універсальним діагностом.

Про що саме він писав упродовж недовгого польської «відлиги» на межі 1950–1960-х років XX століття, яка постать чи коліся були дотонатором чергової «незначесаної думки», — дуже цікаво, проте найчастіше це годі встановити.

Але на те він і гоним, що то вже неважливо!

Десять років тому я почав мріяти про цей альбом. Мріяти, як кажуть, нешкідливо: але повертатися у дійсність буває сумно. Дійсність скла-

У природі нічого не губиться, окрім здійснених надій
Станіслав Ежи Лец

далася з придбання права, із видавничих калькуляцій, із нездоланого для мене юридичного й фінансового боку справи... І я бачу, мабуть, так і не знаходячись на все це, проте позаної милі моєї дружині набридло слухати мої скарги на незбуту мрію, і вона нагадала мені наполеонівський постулат: слід уплутатися в бій, а там побачимо!

І я уплутався.

Зробити це було легко: наша дочка-полонистка на той час мешкала у Варшаві. І в травні 2015 року, в тій самій кав'ярні «Літаратка» на Замковому майдані, ми підписували угоду з Томашем де Туш-Ліцом, сином класика...

А вдруге мені — хоч радше нам усім — пощастило із Дмитром Берисовичем Зіміним. Завдяки його підтримці XX століття представлено в альбомі відмінними, а іноді й видатними фотографіями.

І ще один дарунок долі: у Варшаві знайшлися невідомі широкому читачеві «незначесані думки» Станіслава Ежи Леца...

І не же їх було не перекласти з такої нагоди!

Перенести ці парадокси на простори рідної мови, зберігши гру слів, лаконізм і глибину, — завдання бажане й амбітне. Переклад — майже завжди компроміс між формою та змістом, і польські оригінали дадуть вам змогу помутити відлуння, яке гуляє під склепіннями мов...

Так давня мрія стала книжкою, яку ви тримаєте в руках.

Я присвячую її пам'яті моєї батьків.

ВІКТОР ШЕНДЕРОВИЧ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Інструкція з ужитку

Гортаючи цей том, ви можете дивитися тільки на ліві сторінки розворотів — у такому разі вас чекає чудова галерея світлик, зроблених кращими майстрами XX століття: Картіє, Броссоном, Капою, Салгаду, Суткусом.

Ви можете дивитися тільки на праві сторінки розворотів — і насолоджуватися блискучими афоризмами польського гоня Станіслава Ежи Леца.

Але можна спробувати побачити кожен розворот як єдине ціле — а далі побачити як єдине ціле й XX століття.

Це наш погляд на нього крізь «Незачесані думки» Станіслава Ежи Леца. Або, якщо загодно, афоризми Леца, заново прочитані крізь оптику цього великого й страшного століття.

Здається, портрет доби й людства зрештою вдався дивовижно жорстким і справді в цьому альбомі мало щасливих облич, суцільно представлені радість, дозвілля, і комерсу нелегкий світ, весни та праця... Нічого не вдало. Станіслав Ежи Лец був гріхим філософом і блискучим сатириком, а сатириком, попереджав він, «сниться горбань на верблюдах!» Ця книжка — наша єдиність музичному автору «Незачесані думки» і пам'ять про століття, в якому він жив.

В основу альбому покладений хронологічний принцип, яким ми йноді жорсткімо віддає логіка оповіді...

“

Валерій Мілосердов.
Годинник без стрілок.
Поділ, Київ, Україна. 1995 р.

На жодному
На żadnym
ГОДИННИКУ
zegarze
не знайти стрілок,
nie znajdziesz
ЩО ВКАЗУВАЛИ б,
wskazówek
ЯК ЖИТИ.
do życia.

”

“

Берт Парр
Гласго, Шотландія, 1948 р.

*Хлопчакі бавляться на кладовищі**

* Тут і далі курсивом позначені коментарі укладача

Я кажу
Mówię
настільки
rzeczy
архаїчні речі,
tak stare,
що людство
że ludzkość
їх уже
ich już
не пам'ятає.
nie pamięta.

”

“

Автор невідомий.
Митрополит Андрій Шептицький
1930–1944 рр.

Слід
Trzeba
так примножити
tak pomnożyć
кількість думок,
ilość myśli,
щоб для них
by nie starczyło
не вистачило
dla nich
наглядачів.
dozorców.

”

Станіслав Єжи Лец

Біографія

пунктиром

1909 6 березня. У Львові (вул. Кармелітська, тепер — Проспект Просвіти, 8) у родині Адели (в дівоцтві — Сафрян) і Бенона Леців (Letz) народився син Станіслав Єжи.

1914 Родина тікає зі Львова, який ось-ось займе російська армія, і перебирається до Відня, де в 1915 році Станіслав Єжи йде до школи. Того самого року помирає його батько.

1918 Станіслав Єжи з матір'ю повертаються до Львова, який по війні входить до складу II Польської Республіки. У Львові вони мешкають у будинку по вулиці Словацького, 6. Станіслав Єжи ходить до євангелічної школи, згодом — до гімназії пані Каммерлінг.

1927 Лец закінчує школу й вступає до Університету Яна Казимира у Львові, де спершу навчає полоністику, але відтак переходить на юридичний факультет. У цій же роки він разом із друзями створює студентський поетичний осередок.

1929 31 березня. Літературний дебют: у журналі «Літературно-науковий кур'єр» (додаток до краківського «Вікостропаного щоденного кур'єра») опублікований вірш Леця «Весна» (перші твори поет підписує германізованою версією прізвища Letz).

1931 Лец із друзями створює літературний щомісячний журнал *Trzyb*, проте через втручання цензури вдається опублікувати лише два числа.

1933 Лец закінчує університет із дипломом юриста. Цього ж року виходить його дебютна поетична збірка «Барви». Тут він уперше підписаний полонізованим варіантом прізвища Lec (на діалект «лєс» означає «блазень, пересмішник»). Водночас молодий поет починає публікувати в журналах «Варшавській циркульник» і «Дом-крат».

1934 Перебирається до Варшави, де продовжує писати сатиричні вірші й публікуватися в журналах. Як і раніше, близький до лівих, антифашистських кіл.

1935 Починає співпрацю з журналом «Шпильки», видає збірник сатиричних віршів «Зоопарк». Приблизно тоді ж вступає до Спілки польських літераторів.

1936 Виходить поетична збірка «Патетичні сатири». Того ж року разом з Леоном Пастернаком створює політичне кабаре «Театр пересмішників», на п'ятий день існування закрите владою. Наприкінці року починає регулярно писати фейлетони для «Популярного щоденника», який також незабаром закрили.

1937 Остерігаючись політичних переслідувань, на певний час виїжджає з Варшави до родичів на Буковину, яка тоді входила до складу Румунії.

1938 Лец повертається до Варшави й одружується з Ельзбеттою Цукерман.

Barwy

poezje

stanisław jerzy lec